

MARS ER FOR TABERE

Igennem de seneste år er det blevet mere og mere åbenlyst, hvor vigtigt det er at arbejde med læseforståelse, når vi snakker om indholdet i vores læseundervisning. Hos den tosprogede elev er det især vigtigt, at der arbejdes med forståelse. Det må ikke ske på bekostning af formsiden, men begge sider, både form og indhold, skal vægtes. Der skal arbejdes målrettet med læsning igennem hele skoleforløbet, for man er ikke færdig med at lære at læse, fordi man har knækket koden.

På mellemtrinet ved vi, at mange – og især drenge – mister lysten til at læse. Da en stor vækst af ordforrådet netop sker gennem læsning, bliver dette en ond cirkel. Det bliver sværere og sværere at læse alderssvarende tekster, og man bliver mere og mere opgivende over for dette at læse.

Derfor er det så vigtigt, at vi giver vores tosprogede elever noget litteratur, som er spændende og vedkommende, og at vi samtidig giver dem redskaber til at kunne forstå det de læser.

Gode læsere bruger automatisk al deres viden om tekster, når de læser, også forskellige strategier til at forstå en tekst. Det gør tosprogede elever med et mangelfuldt dansk ikke, de skal undervises i det.

Billeder danner et godt udgangspunkt for en samtale og hermed også et godt udgangspunkt for en udvidelse af ordforrådet. Samtidig påvirker billeder os følelsesmæssigt, vi får umiddelbart en oplevelse, og mange billeder opfordrer beskueren til at bruge fantasien. Har en elev store vanskeligheder med at læse, kan han eller hun gå til romanen ad billedvejen, læse billederne og hente støtte i dem til at forstå bogens indhold.

Når vi underviser tosprogede elever, er det vigtigt at arbejde grundigt med forforståelse og støtte eleven i at aktivere en eventuel baggrundsviden. Arbejdet med selve bogen og efterbearbejdningen af den skal være planlagt således at ord og begreber gentages på mange forskellige måder. På den måde kan vi støtte vores elever i en forståelse af bogens indhold og i at opbygge et ordforråd – og dermed hjælpe vores elever til at få gode læseoplevelser.

I det følgende er skitseret forskellige måder at arbejde med billedromaner på. Ideerne er inden for de to hovedområder 'Forforståelse' og 'Efterbearbejdning' listet op i vilkårlig rækkefølge. Tanken er, at man kan vælge mellem de forskellige forslag. Der kan arbejdes med et eller flere af forslagene eller måske inspirerer forslagene til egne måder at arbejde med forforståelse og efterbearbejdning på. Forslagene er udarbejdet i forlængelse af materialet »Inspiration til litteratursamtale i klassen om ...« som de kan bruges sammen med og som også frit kan downloades fra www.dansklf.dk/billedroman.

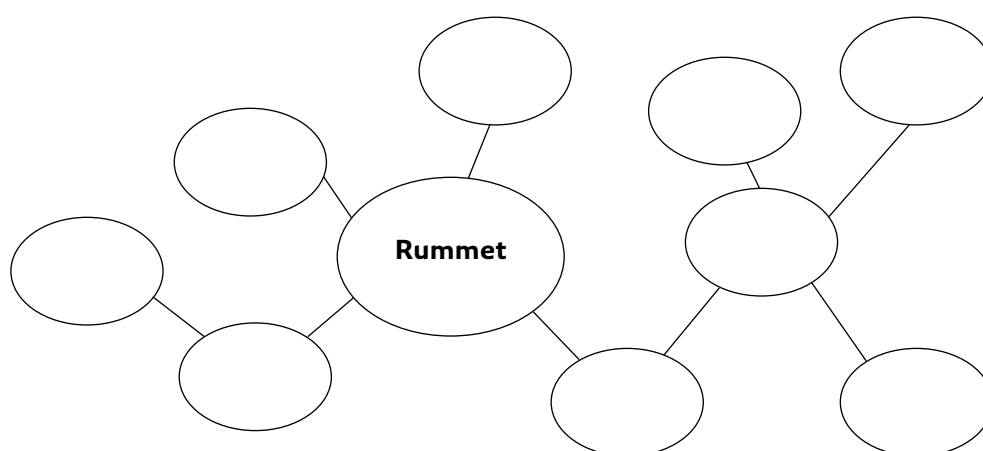

Endelig er det vigtigt at hænge de produkter, som eleverne laver undervejs i arbejdet med *Mars er for tabere*, op i klasseværelset. Det giver anledning til uformel snak om bogen eleverne imellem, samtidig med at eleverne vil føle stolthed over egen produktion. Det skaber en god stemning og viser, at her hos os arbejder vi nu med billedromaner.

FORFORSTÅELSE - FØR LÆSNINGEN

Start på skolens bibliotek. Lån en masse bøger om »rummet« eller andre bøger, der kan have relevans for *Mars er for tabere*. Lad klassen kigge i og læse i de forskellige bøger.

Klassen laver sammen en brainstorm om emnet »rummet«. Det er vigtigt, at denne brainstorm bliver grafisk illustreret på tavlen, så eleverne både ser og hører ordene.

- Efterfølgende kan eleverne
  - lave modellen på papir, så de også selv får skrevet ordene
  - prøve at lave sætninger med ordene; enten ved at skrive sætninger eller lave puslesætninger
- På www.dansklf.dk/billedroman kan eleverne opleve Lars Bukdahl læse de første kapitler af *Mars er for tabere* op. Dette videoklip kan bruges til at introducere bogens univers.
- Gæt historien ud fra billederne uden at se teksten: Lav overhead af alle eller udvalgte billeder i bogen. Er der mulighed for det, laves overheadene i farver. Vis eleverne billederne og digt i fællesskab historien. Skriv stikord op til hvert billede. Kommer noget af ordvalget fra bogen frem, så sørg for at bruge det.

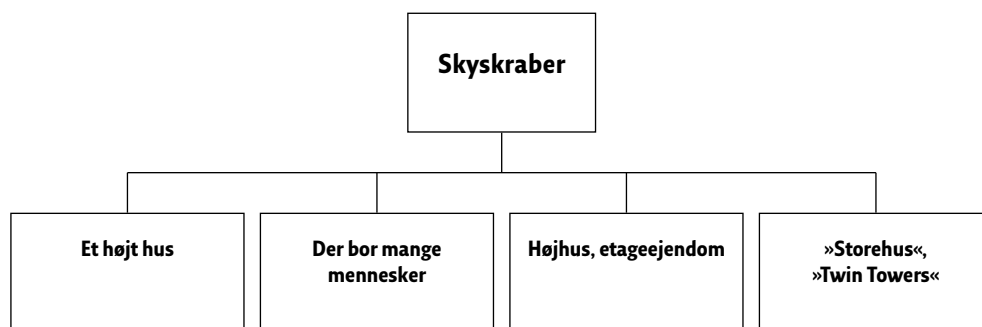
Bogen læses herefter som højtlesning, makkerlæsning eller stillelæsning - gerne som en kombination af disse læsemåder, alt efter hvad de enkelte elever kan magte.

Der afsluttes med, at klassen sammenligner deres gæt med bogens historie; ramte vi episoder? Ramte vi ord? Hvilke ord ramte vi? Hvilke ordklasser tilhører de ord? Kan vi finde synonymmer til nogle af ordene? Kan vi finde homonymer til nogle af ordene?

- Lad eleverne arbejde med betydningen af enkeltord, udvælg nogle centrale ord fra teksten og lad eleverne finde ud af:
  - hvad er det?
  - hvad kan det?
  - er der andre ord, der betyder det samme?
  - associationer til ordet

Det er en god idé at lade elevernes svar indgå i en grafisk sammenhæng, fx sådan her:

- Lad eleverne kigge billeder, læse på bagsiden, kigge på bogstavtyper og snak stemning i billederne. Skriv derefter en læsetekst, hvor eleverne i fællesskab formulerer, hvad de tror bogen handler om. Prøv at få eleverne til at bevare den samme stemning, som de synes billederne udtrykker. Læs derefter romanen for eleverne. Denne aktivitet egner sig bedst til mindre grupper af elever.
- Forklar svære udtryk. Disse er listet op på side 4 i »Inspiration til litteratur-samtaler i klassen om *Mars er for tabere*«, der også kan downloades gratis fra www.dansklf.dk/billedroman.
- Hvis alle elever har et eksemplar af romanen, svares der på følgende spørgsmål inden bogen læses:
  - Hvad er titlen på bogen?
  - Hvad hedder forfatteren?
  - Hvem har illustreret bogen?
  - Hvad mon bogen handler om?
  - Hvornår er bogen skrevet?
  - Hvad fortæller bagsideteksten?
  - Hvor mange kapitler indeholder bogen?
  - Hvor mange sider er der tekst på?
  - Hvor mange sider er der billeder på?

Elevernes svar på disse spørgsmål kan lede videre til en samtale om genrer, genreskendskab og genreforventninger.

EFTERBEARBEJDNING – EFTER LÆSNINGEN

- Lad klassen lave deres egen billedroman. Det kan gøres i grupper eller hele klassen sammen. Laver eleverne en billedroman i grupper, så lad dem illustrere på forskellig vis (riv, akvarel, sort/hvid tegning m.m.m.). Lav eventuelt fælles emne til grupperne, dette giver mulighed for at snakke om, hvilken stemning de forskellige måder at illustrere på, lægger ned over handlingen i bogen. Begreber fra gængs billedanalyse kan også bruges her, fx perspektiv, elementernes placering i billederne, farvevalg m.m.
- Lav miljøbeskrivelse ud fra dels billederne og dels teksten. Sammenlign tekst og billeder. Fortæller billederne noget, som ikke står i teksten og omvendt?
- Lav romanen eller dele af romanen om til en jeg-fortælling med Billy Bob som fortæller.
- Lave romanen eller dele af romanen om til nutid.
- »Den varme stol«: Enkelte elever udpeges til at spille personer i historien. Eleverne placeres foran klassen og skal nu spille de personer fra romanen, de er valgt til at være. Klassen kan nu stille spørgsmål til romanens personer. De valgte personer skal svare på spørgsmålene, som de tror romanens personer vil svare.
- Nogle elever laver et rivebillede af det sjoveste sted i romanen, nogle elever laver et rivebillede af det mest spændende sted i romanen, nogle elever laver et billede af det vigtigste sted i romanen osv. Alle billederne hænges op, og der snakkes i fællesskab om billederne. De enkelte elever gør rede for, hvorfor de netop har valgt dette sted i romanen som det sjoveste, det mest spændende, det vigtigste osv.
- Lav et digt om Billy Bob Malones mission.
- En eller flere elever udvælges til at fryse en eller flere episoder fra romanen, de andre elever skal gætte hvilke episoder der vises.
- Lad eleverne opføre romanen som et rollespil.
- Tag enkelte billeder og beskriv: Hvem er på billedet? Hvad sker der på billedet? Hvor er vi, og hvornår i historiens handlingsforløb foregår det?
- Tag kopier af billederne og lad eleverne i grupper lægge billederne i rækkefølge. Lad eleverne fortælle historien for hinanden med støtte i billederne.
- Snak om det der kan stå mellem linjerne, find eksempler.
- Hvem kan finde flest svære ord, som de kan forklare.
- Lav et rollespil, der handler om astronauter, hvordan taler man og går med en rumdragt på? Hvordan og hvad spiser man i rummet?
- Snak om typografi, hvorfor er der brugt store bogstaver, små bogstaver og kursiv?
- Hvad er 'fantasi'? Og hvad er 'fantasilivlighed'? Fortæl, skriv eller tegn en fantasihistorie.
- Skriv et rundt rumdigt og tal om forholdet mellem indhold og form i digtet.

- Lad eleverne gå 102 trin eller 311 trin. Regn ud hvor mange trin hver enkelt elev skal gå, hvis de skal gå 3044 trin tilsammen.
- Kig på billedet side 48, find på et udråb, skriv det i en taleboble med dekorativ skrift.
- Spil »Galaksen rundt«, spillet finder I på www.dansklf.dk/billedroman.

